

Rodzime rasy zwierząt na świecie – Historia powstania królika Enderby z Wysp Auckland

Magdalena Wrzecionowska, Dorota Kowalska, Paweł Bielański

*Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy,
Dział Ochrony Zasobów Genetycznych Zwierząt, 32-083 Balice k. Krakowa*

Opisywany królik zawdzięcza swoją nazwę wyspie Enderby, jednej z siedmiu wysp pochodzenia wulkanicznego tworzących archipelag Auckland, leżących na Pacyfiku i będących częścią Nowej Zelandii. Pierwsze wzmianki o dziko żyjących na tej wyspie królikach pojawiły się w 1840 r. W tym samym czasie – według legendy – wyspę Enderby zasiedli-

ła ludność Maoryska. Według badań Wilmshurst i in. (2008), Maorysi są potomkami klanów Polinezyjczyków z wysp wschodniej części Oceanu Spokojnego, którzy uchodzą za odkrywców Nowej Zelandii. Ich głównym źródłem pożywienia pochodzenia zwierzęcego były króliki oraz bydło i trzoda chlewna sprowadzone z pobliskiej wyspy Chatham.

Wyspa Enderby – *Enderby Island*
Fot. <http://lanecc.edu/library/don/norfolk.htm#auckland>

Jak opisuje Bob Whitman, cytując dzienniki komandora statku „H.M.C.S Victoria I”, Wiliama Henry Normana, po kilkunastu latach od podjęcia próby osadzenia się – w 1854 r. Maorysi zmuszeni byli opuścić wyspę, która okazała się nieprzyjazna do zasiedlenia ze względu na panujący tam ostry klimat. Enderby to górzysta i piaszczysta wyspa, pokryta prawie w całości torfowiskami. Panujący tam klimat nie sprzyja rozwojowi fauny i flory, gdyż jest zimny, wietrzny i o wysokiej wilgotności (O'Connor, 2004).

W 1861 r. założono w Australii Towarzystwo Aklimatyzacyjne, które miało na celu introdukcję na Enderby egzotycznych roślin i zwierząt sprowadzonych z Wielkiej Brytanii oraz innych krajów. W tym celu, 25 lat po odkryciu dziko żyjących na wyspie królików, czyli w 1865 r., komandor William Henry Norman przywiózł i wypuścił na wolność 12 królików srebrzystych (silver – grey), które w wyniku krzyżowania z królikami miejscowymi utworzyły nową rasę, zawdzięczającą swą nazwę wyspie, na której powstała – Enderby. Zwierzęta te mogły przeżyć i rozmnażać się ostrym klimacie wyspy tylko poprzez bytowanie w wykopanych przez nie norach, usytuowanych w piaszczystych zboczach przybrzeżnych klifów, jak również w suchych torfowiskach (Whitman, 2004).

Króliki z wyspy Enderby (1992)
Rabbits from Enderby Island (1992)
www.rarebreeds.co.nz

W ciągu następnego stulecia populacja królików co pewien czas zmieniała się. Początkowo, o czym informowały zapiski Raportu Królestwa Wiktorii z 1886 r., malała. Z raportów wynika, że króliki zaczęły padać z głodu po wyjedzeniu całej trawy z wyspy. O zwiększającej

się liczbie tego gatunku świadczyło odkrycie podróżującego w 1874 r. statku „H.M.S Blanche”. Znalazł on wyspę „opaną przez czarne króliki żywiące się mchem i porostami”, co wskazywało na bardzo dobre możliwości adaptacyjne tych zwierząt do zimnego i wietrznego klimatu, przy wykorzystaniu minimalnych zasobów środowiska. Króliki, żyjąc przez przeszło 60 lat dziko na wyspie przechodziły naturalną selekcję genetyczną. Dopiero w 1934 r. Rząd Nowej Zelandii ustanowił wyspę rezerwatem ochrony wszystkich rodzimych ras gatunków fauny i flory (Sandford, 1996).

12 stycznia 1987 r. władze Narodowych Parków i Rezerwatów Nowej Zelandii przyjęły „Plan Zarządzania Wyspami Auckland”, zakładający eliminację wszystkich gatunków zwierząt sprawdzonych na wyspy przez człowieka. Badania opisywane przez B. Withmana, a prowadzone przez B.W. Glentworth w 1991 r. wykazały, że króliki niszczyły rodzime rośliny wyspy Enderby, a ponadto siały spustoszenie wśród szczeniąt lwów morskich, które wpadały w nory królików, co okazywało się być dla nich śmiertelną pułapką. Populacja królików dochodziła wówczas do około 6 tysięcy sztuk (Whitman, 2008).

Członkowie Nowozelandzkiego Towarzystwa Zachowania Rzadkich Ras (RBCSNZ) oraz Departamentu Ochrony Przyrody Nowej Zelandii (DOC), dowiedziawszy się o zamiarach władz parków i rezerwatów postanowili ratować populację królików. W 1992 r. RBCSNZ i DOC dostały zgodę na odłów 50 szt. królików. Schwymano 14 samic i 36 samców, resztę zwierząt na wyspie uznano za inwazyjne i otruto, zrzucając z helikoptera 5 t zatrutej paszy (Torr, 2002). Odłowione króliki przewieziono na wyspę Somes, do portu Wellington, gdzie rozpoczęła się kwarantanna, trwająca 33 dni. W tym okresie urodziły się trzy króliczęta. Każdy został dokładnie zmierzony, zbadany i oznaczony tatuażem. W umowie z 19 października 1994 r. DOC przekazał króliki na własność dla RBCSNZ, a od 1998 r., gdy ich liczba wzrosła, zaczęły one trafiać do prywatnych hodowców (Riosaka, 2005, Torr, 2002).

Angielscy hodowcy dzięki krzyżowaniu z rasą Enderby udoskonaliли królika srebrzystego (English silver grey), uzyskując równomierną srebrzystość zwierzęcia na całym ciele (Orłowski, 2009).

Fot. www.rarebreeds.co.nz

Przodek królika z Enderby opisywany był jako zwierzę w całości pokryte czarnymi włosami pokrywowymi. Na głowie, uszach, karku, plecach i brzuchu można było zauważyć niewielką liczbę włosów białych (Whitman, 2006).

Fot. www.frez-pet-wallpers.com

Dzisiejsze króliki z Enderby są małe i drobnokościste. Cechą uznawaną za standard tej rasy jest waga około 1,36–1,58 kg oraz wąskie (smukłe) ciało, wypukłe oczy i wydłużona głowa. Uszy są delikatne, ułożone w literę „V”.

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/4/4c/Auckland_islands

Barwa okrywy włosowej u większości osobników jest posrebrzana, z wyraźnie zaznaczonym „motylkiem” na nosie.

Głowa, uszy, nogi i ogon są znacznie ciemniejsze. Jakość okrywy włosowej jest inna niż u królików srebrzystych – włosy pokrywowe są ciemniejsze, znacznie dłuższe i bardziej miękkie. Młode króliki wysrebrzają się w wieku od 6 do 8 miesięcy. Dorosłe osobniki stają się wraz z upływem czasu coraz bardziej srebrzyste.

Mioty królików Enderby są niewielkie, liczą od 2 do 4 sztuk, z rekordową liczbą 8. Większość królików Enderby jest barwy czarnej, ale znanych jest także 7 osobników kremowych.

Króliki z wyspy Enderby są najmniej liczną rasą królików na świecie; obecnie występuje mniej niż 100 osobników.

Warto również zauważyć, że jest to genetycznie najbardziej czysta rasa królików domowych na świecie i jedyna, która została ukształtowana przez naturę i wyewoluowała bez udziału człowieka.

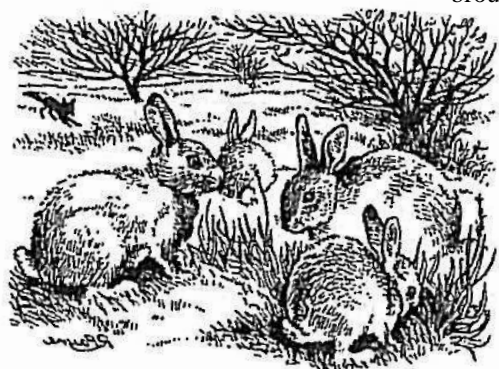
Literatura

- O'Connor T. (2004). Polynesians in the Southern Ocean: Occupation of the Auckland Islands in Prehistory. *New Zealand Geographic*, 69 (Sept.-Oct. 2004): 6–8.
- Orłowski T. (2009). Wielki jasnosrebrzysty. *Gięda ogłoszeniowo-informacyjna. Fauna i Flora*, 02/2009, s. 122.
- Riosaka F. (2005). NCAG – CoCo County Fair, New Zealand 2011 Rabbit Convention. *The Rabbit Geek*; <http://therabbitgeek.blogspot.com/>
- Sandford J.C. (1996). *The domestic rabbit*. Blackwell Science, Oxford, American Rabbit Breeders Association. 88th National Convention/Rabbit Show, Oct. 29 – Nov 2., p. 201.
- Torr N. (2002). Eradication of rabbits and mice from subantarctic Enderby and Rose islands. Turning the tide: the eradication of invasive species. IUCN Invasive Species Specialist Group, Gland, Switzerland and Cambridge, UK, pp. 319–328.
- Wilmshurst M.J., Anderson A.J., Higham T., Worthy T. (2008). Dating the late prehistoric dispersal of Polynesians to New Zealand using the commensal Pacific rat. *Proceedings of the National Academy of Science*, 105: 7676–7680.
- Whitman B. (2006). Importing rabbits (USA) – What to know. Rare Breed Rabbits Group on yahoogroups, Feb. 20/2006, p. 218.
- Whitman B. (2004). “Domestic rabbits and their histories: Breeds of the world” at Rare Bits and Pieces. Leathers Publishing, 456; ISBN-13: 978-1585972753.
- Whitman B. (2008). Enderby Island Rabbit – A remarkable story; www.nationalsilverrabbitclub.co.uk/?q=node/45/
<http://lanec.edu/library/don/norfolk.htm#auckland>
www.rarebreeds.co.nz
www.rarebitsandpieces.com
www.frez-pet-wallpers.com

NATIVE BREEDS OF ANIMALS IN THE WORLD – THE ORIGIN OF ENDERBY RABBIT FROM AUCKLAND ISLANDS

Summary

This rabbit owes its name to Enderby Island, one of the Auckland Islands situated about 600 km south of New Zealand. The first mention of the rabbits occurred in 1840, when they were first introduced to the island. During the same time, the Enderby Island was populated with Maori, with rabbits (along with cattle and pigs brought from Clatham Islands) being the staple food for the local people.

Enderby Island rabbits are a breed with the smallest number in the world, having fewer than 100 animals. It is also worth adding that this is genetically the purest breed of domestic rabbit in the world and the only breed to have been formed by nature and evolved without human intervention.